

מדינת ישראל, משרד המשפטים

دولة إسرائيل, وزارة العدل

State of Israel, Ministry of Justice

**נציבות
שוויון זכויות
לאנשים עם מוגבלות**

דו"ח פעילות לשנת 2009

עורכות: ליאורה רופמן ורותי ערן

תוכן עניינים

3	דבר שר המשפטים
4	דבר המנהל הכללי משרד המשפטים
5	דבר הנציב
7	ملخص تقرير نشاط المفوضية لعام 2009
9	מבוא ורקע כללי
11	פניות ציבור
15	תביעות והליכים משפטיים
16	קידום חקיקה
17	קידום מדיניות
19	מערך האכיפה
22	דו"חות
24	האמנה בדבר זכויות אנשים עם מוגבלות
25	הדרכה והסברה
28	אתר האינטרנט
28	הוועדה מייעצת
29	רכזי נגישות ברשויות המקומיות
30	ממוני שוויון
31	צוות נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

דבר שר המשפטים

ברוח הצהרת העצמאות שחרתה על דגלה את ערך השוויון וברוח הערך של כבוד האדם, המשקף את תורת ישראל ואת חוקי היסוד של מדינת ישראל, חוקקה כנסת ישראל את חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות בישראל, התשנ"ח-1998.

על ממשלת ישראל ועל החברה כולה מוטלת חובה מוסרית כלפי אנשים עם מוגבלות. החוק מעגן את החובה המוסרית המוטלת על כל אחד ואחת מאיתנו, והופך אותה לחובה משפטית. מטרת החוק לקדם תנאים סביבתיים וחברתיים שיאפשרו לאנשים עם מוגבלות להגשים יכולותיהם וכישוריהם האישיים. מימוש שכזה אינו רק תרומה לפרט עצמו, אלא מהווה ערך מוסף חשוב לחברה בישראל בכלל.

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות הוקמה, מכוח החוק, במשרד המשפטים. מטרת הנציבות לקדם את ערכיו של חוק השוויון, למנוע אפליה ולפעול נמרצות למען השתלבותם של אנשים עם מוגבלות בחברה.

הדו"ח מצביע על פעילותה הענפה והחשובה של הנציבות ועל ההישגים המרשימים שהושגו עד כה. בטוחני כי באותה רוח נמרצת שבה פעלה הנציבות עד כה, היא תמשיך ותקדם את המשימות הרבות שיבססו את קידומם ושילובם של אנשים עם מוגבלות בחברה.

אני מברך את נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אחיה קמארה, את אדריכל שמואל חיימוביץ, ששימש כנציב בפועל ואת כל העושים במלאכה על העבודה הפורייה, ומאחל המשך עבודה פורייה במשימה חשובה זו.

בברכה
יעקב נאמן
שר המשפטים

דבר המנהל הכללי משרד המשפטים

משרד המשפטים הופקד על האחריות להפעלתו של חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות בישראל, התשנ"ח-1998. זאת, באמצעות נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. הדו"ח שלפנינו מסכם את פעילות הנציבות לשנת 2009.

פעילות זו נוגעת הן למישור העקרוני-כללי, הן למישור הפרט. במישור העקרוני נעשתה פעילות לאכיפתו של החוק בהקשר לנגישות ולקידום חקיקה ותקנות בכנסת שעניינן סיוע לאנשים עם מוגבלות. במישור הפרט עמדה הנציבות לשירות של מאות פונים שקבלו על אפליה בתעסוקה, בחינוך, בבריאות, ואשר זכו ליעוץ ולסיוע משפטי.

פעילות זו של הנציבות היא פעילותם של הנציב, מר אחיה קמארה, ושל עובדי הנציבות כולם. אני מברך את הנציב אחיה קמארה על העבודה הברוכה, את אדריכל מר שמואל חיימוביץ', ששימש כנציב בפועל, כמו גם את כל עובדות ועובדי הנציבות על קידום הפעילות המרשים ועל העבודה המסורה והברוכה שלהם.

תכנית העבודה לעתיד היא עשירה ומגוונת. אני משוכנע שהמסירות והחזון שהושקעו בפיתוח הנושא עד כה, ילוו את כולכם גם בהמשך, וימשיכו להניב פירות ברוכים.

בברכה,
ד"ר גיא רוטקופף
מנכ"ל משרד המשפטים

דבר הנציב

אולי זה יפתיע אתכם, אבל כמעט כל אחד מאיתנו הוא אדם עם מוגבלות בעצמו או שאחד מיקיריו הוא אדם עם מוגבלות. דו"ח נציבות השוויון לשנת 2009 מראה כי בישראל חיים כמיליון וחצי אנשים עם מוגבלות. 700 אלף מתוכם הם אנשים עם מוגבלות חמורה.

אילו היו הרחובות בהם אנו הולכים, המידע אותו אנו מקבלים, הבניינים בהם אנו חיים ועובדים והשירותים הניתנים לציבור, מותאמים ונגישים לאנשים עם מוגבלות, אנשים אלה היו יכולים לחיות בעצמאות ובכבוד, תוך מימוש מלא יכולותיהם - כפי שקובע חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות בישראל (תשנ"ח, 1998).

מכוח אותו חוק הוקמה נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות במשרד המשפטים. מטרת הנציבות לקדם את עקרונות היסוד של חוק השוויון, לקדם שוויון, למנוע אפליה ולעודד את השתלבותם והשתתפותם הפעילה של אנשים עם מוגבלות בחברה.

דו"ח זה, המסכם את פעילות הנציבות לשנת 2009 חושף רק חלק מהפעילות הענפה של הנציבות לקידום אנשים עם מוגבלות בישראל בשנה הקודמת. בשנה זו עוד לא נכנסתי לתפקידי כנציב ואת הנציבות הוביל, אדריכל מר שמואל חיימוביץ', ששימש כנציב בפועל וכל ההערכה והתודה מגיעות לו - על ההובלה, העשייה, המקצועיות והמחויבות וליתר צוות עובדי הנציבות והעוזרים המקצועיים שפעלו במסירות רבה, בין השאר, הקימה הנציבות בשנת 2009 מערך לאכיפת חוקי הנגישות, קידמה התקנת תקנות וחקיקת חוקים הנוגעים לאנשים עם מוגבלות, הפעילה מערך הדרכות והוסיפה לבסיס הידע בנוגע למצבם של אנשים עם מוגבלות בישראל וכיצד ניתן לשפר את מצבם. כמו כן, נתנה הנציבות מענה למאות פניות של אנשים, שביקשו סיוע למניעת אפליה בתחומים כמו תעסוקה, חינוך, בריאות ושילוב בקהילה וכן נתנה יעוץ וייצוג משפטי.

בימים אלה אנו פועלים לפיתוח תוכנית פעולה לעידוד תעסוקה ולמיגור הדעות הקדומות בנוגע לאנשים עם מוגבלות בחברה הישראלית. השאיפה שלנו היא ליצור מצב שבו עניינם של אנשים עם מוגבלות יהווה חלק מכל דיון ציבורי בכל תחום ולא נושא נפרד.

אנו מובילים מהלך שמטרתו אישורה של אמנת האו"ם בדבר אנשים עם מוגבלות, שהתקבלה באו"ם בשנת 2006, על ידי ממשלת ישראל. האמנה נותנת ביטוי לגישה הרואה בעניינם של אנשים עם מוגבלות נושא של זכויות אדם. היא מחייבת את כולנו לשמוע ולהכיר את ניסיון החיים של אנשים עם מוגבלות ואת

תפיסתם בדבר המוגבלות והחסמים החברתיים הניצבים בפניהם, לפני קבלת כל החלטה הנוגעת לעניינם.

כנציב וכאדם עם מוגבלות, אין יום שבו איני חש בחסמים ובמוגבלות שמעמידה בפנינו החברה. יחד עם זאת, אין גם יום שבו איני רואה את העוצמות, הכוחות וההישגים של אנשים עם מוגבלות ובני משפחותיהם בהתמודדות עם המכשולים הללו.

זוהי שעת רצון לשינוי חייהם של אנשים עם מוגבלות בישראל. אני גאה ונרגש לשמש בתפקיד נציב בעת כזו ומכיר בגודל האתגר שהוטל על כתפי הנציבות: לקדם את מעמדם של אנשים עם מוגבלות בחברה. כדי להצליח בהשגת שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות עלינו להרחיב את שיתופי הפעולה עם כל מי שנכון להתגייס למשימה: משרדי הממשלה השונים, הרשויות המקומיות, ארגוני החברה האזרחית ובראשם ארגונים של אנשים עם מוגבלות, המגזר הפרטי ואנשים פרטיים.

רק בשיתוף פעולה של הנציבות עם כל הנוגעים בדבר, יראה דו"ח 2010 אף מרשים יותר מדו"ח שנת 2009.

בברכה,
אחיה קמארה
נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

ملخص تقرير نشاط المفوضية لعام 2009 תקציר דו"ח פעילות הנציבות לשנת 2009

أقيمت مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة في آب 2000 بموجب قانون مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة - 1998 ("قانون المساواة"). المفوضية مسؤولة عن تنفيذ قانون المساواة وقوانين أخرى في هذا المجال وتعمل من أجل منع التمييز وإزالة العقبات التي تعيق اندماج الأشخاص ذوي الإعاقة في المجتمع الإسرائيلي كمواطنين متساوين في الحقوق والواجبات.

تعمل المفوضية من أجل تطوير سياسات التي تخص حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة إضافة إلى إعطاء إجابات للأفراد. تشمل طرق عملنا على إرشاد مهني، عمل قانوني، تطوير ومبادرة بسن قوانين، تركيز إدارة ومرافقة منظمات وعملات مختلفة، تنظيم اجتماعات وأيام دراسية إعداد ونشر مواد إعلامية وكتب، مراقبة معطيات ومعلومات، مراقبة القانون وتطبيقه، تقديم لوائح اتهام ودعاوى مدنية، عمل تنظيمي وغيرها. إلى جانب المفوضية تعمل لجنة استشارية مؤلفة من رجال قانون، من مندوبي جمهور ذوي معرفة وخبرة في مجالات عمل المفوضية ومن ممثلين عن منظمات تعمل من أجل تطوير حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة.

توجهات الجمهور

يقدم قسم توجهات الجمهور في المفوضية وجهات نظر قانونية، معلومات، استشارة وإرشاد في مجالات مختلفة، منها العمل، التعليم، الصحة، المالية وغيرها. كذلك تمثل المواطنين الذين انتهكت حقوقهم أمام مؤسسات خصوصية وعامة، تعمل من أجل تغيير قوانين غير تكافئية وغيرها. في سنة 2009 عالجت المفوضية 849 توجه، أكثر 181 توجه من تلك التي عولجت في سنة 2008.

تطوير تشريعات

تقوم المفوضية بتطوير مشروع في مجال التشريع بما يخص الأنظمة بموضوع المالية بموجب قانون المساواة. قامت المفوضية بإعداد 5 مجموعات من التشريعات الثانوية والتي بمسؤولية وزير القضاء. إضافة إلى ذلك تشترك المفوضية بشكل فعال لتطوير ما يقارب 13 مجاميع من التشريعات الفرعية والتي هي بمسؤولية المكاتب الحكومية المختلفة. 4 مجموعات من التشريعات الثانوية صودق عليها في الكنيست خلال سنة 2009 (مواقع طبيعية وآثار، مباني جديدة، اتصال، ومباني سكنية).

شاركت المفوضية في تعديل رقم 109 لقانون التأمين الوطني (الذي يدعى "قانون لارون") واستمرت المفوضية خلال سنة 2009 بالقيام بالإضافات اللازمة من أجل تطبيق القانون.

نموذج التطبيق

يقوم نموذج التطبيق بالمفوضية بتطبيق الأنظمة سارية المفعول. أغلبية المراقبات في سنة 2009 تركزت في المواصلات العامة البرية فتم إجراء 41 مراقبة على الباصات في مجال الخدمات (لافتات) و59 مراقبة في مجال المباني، الإنشاءات والبيئة. كذلك تمت 32 مراقبة في موضوع تصرفات السائقين. بما يخص القطارات تم عمل 12 مراقبة لحوادث هاتفية و4 مراقبات في مواضيع المباني، الإنشاءات والبيئة والخدمات. تم إعداد 11 أمر منالية في مواضيع مختلفة والتي في 5 حالات منها تم إجراءات التعديلات اللازمة.

תקציר תקציר מעטיות

קמת המפוזית ב פי سنة 2009 بنشر تقرير معطيات بخصوص أشخاص ذوي إعاقة في إسرائيل. كما قامت المفوضية بنشر استطلاع رأي عام حول الأشخاص ذوي الإعاقة وذلك من خلال اليوم العالمي لحقوق الأشخاص ذوي الإعاقة. هذا الاستطلاع قام به معهد "غيثوكتوغرافية". كان هدف الاستطلاع فحص آراء الجمهور الإسرائيلي بما يخص الأشخاص ذوي الإعاقة.

تقارير عالمية

في سنة 2009 اشتركت المفوضية بكتابة تقريرين. الأول هو التقرير الفصلي الثاني الذي تم تقديمه للأمم المتحدة بموضوع تنفيذ اتفاقية حقوق الطفل. التقرير الثاني الذي اشتركت المفوضية بإعداده هو تقرير وزارة الخارجية الأمريكية بموضوع حقوق الإنسان والذي يتم نشره كل سنة وفيه يتم التطرف إلى موضوع الأشخاص ذوي الإعاقة في إسرائيل.

إرشاد وتوعية إرشاد

في سنة 2009 استخرجت المفوضية 10 أحداث إرشاد كذلك أقيمت من قبل المفوضية 65 محاضرة خلال أحداث تم تنظيمها بواسطة جهات خارجية. أحد أهم الأحداث الذي قامت المفوضية بتنظيمه هو الاجتماع باليوم العالمي لحقوق الأشخاص ذوي الإعاقة (3,12,09). اشترك في هذا المؤتمر 600 شخص وكذلك اشتركت محاضرات من الولايات المتحدة.

خلال سنة 2009 قامت المفوضية بإعداد برنامج تأهيل مركزي منالية في السلطات المحلية بالتعاون مع "مفعم شفيلة" (الجهة المسؤولة عن الإرشاد في السلطات المحلية من قبل وزارة الداخلية).

توعية

خلال سنة 2009 قامت المفوضية بنشر 12 مادة إعلامية منها "المدينة المنالية" للسلطات المحلية، منشور بخصوص قسم توجهات الجمهور في العبرية وفي العربية، "أوراق منسق" للمنسقين في السلطات المحلية، تقارير معطيات، ورق معلوماتي حول تعديل 109 في قانون التامين الوطني وغيرها.

في سنة 2009 تم تصميم شعار للمفوضية بواسطة خريجة دورة دراسية عن التصميم في المركز للتأهيل المهني بجانب بيت لفينشتين. كذلك أصدر منشور إعلامي هدفه التعبير عن قيم المساواة والدمج للأشخاص ذوي الإعاقة والتي تسعى المفوضية من اجل تطويرها وتعزيزها.

موقع الانترنت

خلال سنة 2009 سجل 22,111 دخول إلى الصفحة الرئيسية لموقع الانترنت التابع للمفوضية هذا بالإضافة إلى تسجيلات الدخول لباقي صفحات الموقع. هناك ارتفاع بنسبة 13% في معدل تسجيلات الدخول للموقع.

اللجنة الاستشارية

التأمت اللجنة الاستشارية الجديدة بموجب أنظمة قام بوصفها وزير العدل بالتنسيق مع وزير الرفاه الاجتماعي. قام وزير العدل بالتوقيع على تعيين أعضاء اللجنة الاستشارية الجديدة للمفوضية وذلك في تاريخ 1,10,2009.

מבוא ורקע כללי

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות הוקמה באוגוסט 2000 מתוקף חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח – 1998 ("חוק השוויון"). הנציבות מופקדת על יישום חוק השוויון וחוקים רלוונטיים אחרים, ופועלת למניעת אפליה ולהסרת מכשולים, המעכבים את השתלבותם של אנשים עם מוגבלות בחברה הישראלית, כאזרחים שווים זכויות וחובות. הנציבות מוסמכת לפעול בכל תחום שיביא להשתתפותם הפעילה והשוויונית של אנשים עם מוגבלות בחברה. לשם השגת מטרת אלו, מקדמת הנציבות שיתופי פעולה עם גורמים רלוונטיים בממשלה, ברשויות מקומיות, במערכות הציבורית, במגזר הפרטי ובמגזר השלישי בכלל, ובארגוני הנכים בפרט.

הנציבות פועלת לקידום מדיניות הנוגעת לזכויות אנשים עם מוגבלות לצד מתן מענה ליחידים. דרכי פעולתנו כוללות, בין היתר, ייעוץ מקצועי, עבודה משפטית, קידום וייזום חקיקה, ריכוז, ניהול וליווי פורומים ותהליכים שונים, ארגון כנסים וימי עיון, הפצה ועריכה של חומרי הסברה וספרים, ניטור נתונים ומידע, פיקוח ואכיפה, הגשת כתבי אישום ותובענות אזרחיות, עבודת רגולציה, ועוד. ליד הנציבות פועלת וועדה מייצגת המורכבת ממשפטנים, מנציגי ציבור בעלי ידע וניסיון בתחומי הפעילות של הנציבות ומנציגי ארגונים, העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות.

מבנה הארגון

בראש הנציבות עומד הנציב והיא כוללת שלוש יחידות מרכזיות: נגישות, לשכה משפטית ושילוב בקהילה, כל היחידות נתמכות על ידי מנהלה ובנות ובני השירות הלאומי. במסגרת היחידות המקצועיות פועלים: מדור פניות ציבור, מדור שאילתות נגישות, ייעוץ משפטי, מדור חקיקה, מחלקת תביעות, מפקחים ארציים ומחוזיים לתחום נגישות שירות ומתו"ס (מבנים), תשתיות וסביבה), מדור הסברה והדרכה, מדור נתונים ודוחות סטטיסטיים, יחידת מידענות ואתר אינטרנט.

מטה הנציבות נמצא בירושלים ובמהלך שנת 2009 נפתחו שני מחוזות של הנציבות. מחוז חיפה והצפון הוקם בחיפה ובו עובדים מפקח מחוזי לתחום נגישות השירות ומפקחת מחוזית לתחום מתו"ס (מבנים תשתיות וסביבה). מחוז תל-אביב והמרכז הוקם בתל אביב, ובו עובד מורשה נגישות מתו"ס ותובעת מחוזית. ככלל מונה הנציבות כיום 20 עובדים ועובדות.

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

פנים חדשות לנציבות

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות הוקמה בשנת 2000 ובמשך כמעט תשע שנים לא היה לה סמליל (לוגו) ארגוני. הסמל, שעוצב ב-2009, משקף בתהליך ייצורו, את ערכי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. מעצבת הלוגו הינה בוגרת קורס גרפיקה של המרכז להכשרה ושיקום מקצועי ליד בית חולים לוינסטיין.

הסמליל מבטא באמצעות אלמנטים, השונים זה מזה בגוון, בצורה ובגודל את מגוון האוכלוסיות של אנשים עם מוגבלות, ואת האופן בו מוצאים אלה את מקומם בתוך מעגל החברה הישראלית. בכך, מבטא הסמליל את שאיפת הנציבות לממש את מטרותיה, לקידום השתלבותם השוויונית והמלאה של אנשים עם מוגבלות בכל מרקמי החברה הישראלית.

שוויון בכיוון הנכון

במהלך שנת 2009 הפיקה הנציבות כרזה הסברתית, שמטרה לשקף את ערכי השוויון וההשתלבות, אותם מבקשת הנציבות לקדם ולהטמיע. כרזה זו נשלחה לגורמים ולארגונים רבים ומטרתה הייתה לפרסם את פעילות הנציבות ודרכי ההתקשרות עימה. הכרזה הגיעה לקהלים רבים וסייעה באופן משמעותי בקידום מעמדה של הנציבות.

פניות ציבור

ד' ממרכז הארץ, אישה עם מוגבלות נפשית, פנתה לנציבות בטענה כי היא נזקקת להחלפת דירה בדירור הציבורי בו היא גרה, בשל מוגבלותה. משרד השיכון, לטענתה, סירב לאפשר לה דירה חלופית. הפונה צירפה לפנייתה מסמכים רפואיים רבים מהם עולה כי היא סובלת מקלסטרופוביה, ובשל היות המקלחת בדירתה קטנה, וחלונה פונה אל פיר פנימי, היא נוהגת להתקלח באופן מאולתר בסלון הדירה. כן צורף מכתב ממחלקת הרווחה בעירייה, לפיו הן השכונה בה מתגוררת הפונה, והן הבניין עצמו, הנם רועשים וקולניים במיוחד, והדבר גורם לפונה לחרדות ולהחרפת קשיי התפקוד. היחידה לפניות הציבור בנציבות פנתה למשרד השיכון בבקשה לשקול בשנית את החלטתם שלא לסייע לפונה בהחלפת דירתה. בעקבות התערבותנו, נמצאה לפונה דירה חלופית באזור שקט, ולה חלון חיצוני במקלחת.

דוגמה זו הינה רק אחת מתוך מכלול הפניות, שהתקבלו השנה ביחידה המשפטית לפניות הציבור בנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. היחידה הוקמה כדי לתת מענה לפניות אזרחים פרטיים, גופים פרטיים וציבוריים, ארגונים ומשרדי ממשלה, בנושאים הנוגעים ליישום חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות התשנ"ח - 1998, ולזכויות אדם של אנשים עם מוגבלות בישראל.

היחידה מספקת חוות דעת משפטיות, מידע, ייעוץ והדרכה בתחומים שונים, בהם: תעסוקה, חינוך, בריאות ונגישות, מטפלת בשמם של אזרחים בהפרת זכויותיהם ופועלת לשינוי חקיקה בלתי שוויונית.

היחידה לפניות הציבור היא חלק מן הלשכה המשפטית בנציבות, והיא מונחת מקצועית על ידי היועצת המשפטית. בתשובותיה נעזרת היחידה לפניות הציבור, בין היתר, בממונים על תחום שילוב בקהילה ועל תחום הנגישות, וכן מסתייעת ביועצים חיצוניים של הנציבות בתחומים שונים, על פי הצורך. בנוסף, עומדת היחידה בקשר עם משרדי ממשלה, גופים ציבוריים, ארגוני נכים, רשויות מקומיות ועוד, כדי לגשר בינם לבין הפונים ולקדם את זכויותיהם.

בנציבות התקבלה פנייה מנערה, החברה במועדון לאנשים עם לקויי למידה ובעיות תקשורת. לאחרונה בריאותה של הנערה התדרדרה והיא נזקקה לכסא גלגלים, ולא יכלה להשתתף עוד בפעילות המועדון, כי החדר בו התנהלה פעילות הקבוצה לא היה נגיש. כאשר פנתה להנהלת המועדון בבקשה להעביר את הפעילות למקום נגיש, נענתה כי תוכל להשתתף בפעילות של קבוצה אחרת במועדון, הנמצאת במקום נגיש. הנערה לא הסתפקה בכך, מאחר והיא פעילה כבר שנים רבות במועדון בקבוצה מסוימת, המהווה עבורה קבוצת תמיכה

חברתית. החברים בקבוצה אף העדיפו לבלות את פעילות חג החנוכה בביתה של הנערה ולא במועדון שאינו נגיש. הנציבות פנתה להנהלת המועדון, ולאחר ניהול שיחה ארוכה עם אחת המנהלות, שבתחילה טענה כי המועדון הוא גוף פרטי שלא חייב בהנגשה, ושהפעילות "לא מתאימה לאדם בכסא גלגלים", הובטח כי יעשו מאמץ להעביר את הפעילות לכיתה נגישה. לאחר מספר ימים הודיעה לנציבות אם הנערה, כי הפעילות אכן הועברה למקום נגיש וכי הנערה חזרה לקחת חלק פעיל במועדון החברתי.

הפניות לנציבות ותשובותיה נעשות בכל האמצעים הקיימים, על פי בחירת הפונה. בכתב - באמצעות דואר, פקס או דואר אלקטרוני: או בעל פה - באמצעות פנייה טלפונית או פגישה פנים אל פנים בעת הצורך.

אופן והיקף הטיפול בפנייה נעשה בשיתוף הפונה. ביכולתו להחליט אם הוא מעוניין במידע, ביעוץ ובהדרכה באשר לזכויותיו, אשר יאפשרו לו לפעול עצמאית, או בהעברת הפנייה לטיפול וייצוג על ידי הנציבות, כפי שיפורט להלן. עם סיום הטיפול, זכאי הפונה לקבל לרשותו את כל התכתובת הרשמית שנוהלה בעניינו.

הפונים מקבלים ייעוץ עובדתי ומשפטי בהתאם לנסיבות כל פנייה ופנייה. הייעוץ כולל, בין היתר, מתן מידע אודות המצב החוקי במדינת ישראל באשר לזכויות, פרטים אודות גופים נותני שירותים, אפשרויות הסיוע וההטבות הניתנות בכל מקרה ועוד. ברוב הפניות נדרשת חוות דעת משפטית, ונערך מחקר משפטי המבוסס על חוקים, תקנות, נהלים, פסיקה וביורורים, משפטיים ואחרים, הנעשים בנסיבות הפנייה מול גופי ידע ומשרדי ממשלה.

ר' מאזור ירושלים פנתה לנציבות בבקשה כי נסייע בידה להשתבץ במועדון תעסוקתי ובחברה תומכת. הפונה, אישה עם מוגבלות פיסית קשה, תיארה מצב קשה של בדידות. היא מתגוררת בפריפריה, ואגף הרווחה בעיר לא הצליח למצוא עבורה מסגרת, בה תוכל להשתלב ביום יום. היחידה עירבה בטיפול את אגף השיקום במשרד הרווחה, במטרה למצוא דרך להיטב עם הפונה, ובימים אלה היא שולבה בהסעה היוצאת מעיר מגוריה לעיר סמוכה, שם קיימות מסגרות יום שונות לבחירתה

ראוי לציין, כי אל היחידה מגיעות פניות רבות, אשר מעבר לטיפול הפרטני בהן, מעלות שאלות מהותיות וערכיות. טיפול היחידה בפניות אלה כלל, בין היתר, כתיבת הצעות חוק, דרישה לשינוי ועדכון נהלים, הפוגעים בשוויון זכויות והזדמנויות במשרדי ממשלה וגופים ציבוריים, ניסוח ניירות עמדה להנחיית גורמים ציבוריים ופרטיים בנושאים שעדיין לא קיבלו מענה בחקיקה, מעקב והוצאת צווי נגישות כנגד גופים, שאינם מקיימים את המוטל עליהם על פי חוק ועוד.

נושא הפניה	התקבלו	ממוצע זמן הטיפול
תעסוקה	124	97 פניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 17 פניות נענו תוך שבוע עד שלושה שבועות. 6 פניות טופלו במהלך חודש עד חודשיים. 4 פניות עדיין מטופלות.
מידע	94	87 פניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 2 פניות נענו לאחר שבוע. 5 פניות טופלו במהלך חודש עד חודש וחצי.
סיוע אישי	78	53 פניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 5 פניות נענו תוך שבועיים עד שלושה שבועות. 16 פניות טופלו במהלך חודש עד חמישה חודשיים. 4 פניות עדיין מטופלות.
ביטוח לאומי	54	51 פניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 2 פניות טופלו במהלך חודש וחצי עד חודשיים וחצי. פנייה אחת עדיין מטופלת.
חינוך	34	20 פניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 7 פניות נענו תוך שבועיים עד שלושה. 6 פניות טופלו במהלך חודש עד שלושה. פנייה אחת עדיין מטופלת.
נושאים שונים	33	22 מן הפניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 5 נענו תוך שבועיים. הטיפול ב-8 פניות ארך בין חודש לחודשיים, ובאחת חמישה חודשיים.
הפליה	23	11 פניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 7 פניות נענו תוך שבוע עד שלושה שבועות. הטיפול ב-4 פניות ארך חודש עד שלושה חודשיים וחצי. הטיפול בפנייה נוספת עדיין נמשך
תחבורה	15	12 מן הפניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 3 טופלו תוך שבוע עד שבועיים.
דיור	14	5 מהפניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 6 טופלו תוך שבוע עד שבועיים. אחת טופלה במהלך חודשיים. שתיים עדיין בטיפול.
קיצוצים	12	4 מהפניות נענו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 7 מהם טופלו תוך חודש וחצי עד חמישה חודשיים, 3 מהפניות עדיין מטופלות

נושא הפניה	התקבלו	ממוצע זמן הטיפול
בריאות הנפש	7	הטיפול ב-6 מתוך 7 הפניות הסתיים תוך ימים בודדים. בפנייה אחת הסתיים הטיפול תוך חודש וחצי.
ביטוח	7	הטיפול בכל הפניות הסתיים תוך שבוע.
בתי משפט וסיוע משפטי	8	הטיפול ב-6 מן הפניות הסתיים תוך יום אחד ועד שבוע. הטיפול בשתיים נוספות הסתיים בתוך חודשיים מעת הפנייה.
נגישות	346	רוב הפונים מקבלים באופן מיידי הודעה על קבלת פנייתם בנציבות. 151 פניות (כמעט חצי מהפניות) נסגרו באופן מיידי ועד שבוע מיום הפנייה. 77 פניות נסגרו עד חודש מיום הפנייה. סה"כ שני-שליש מהפניות נענו עד חודש מיום קבלתן. כמו כן 74 פניות נסגרו לאחר יותר מחודש מיום קבלתן, ו-43 פניות היו עדיין בטיפול בתחילת חודש פברואר.

בשנת 2009 טופלו על ידי הנציבות 849 פניות, 181 פניות נוספות על אלה שטופלו על ידנו בשנת 2008.

תביעות והליכים משפטיים

במהלך 2009 הייתה הנציבות מעורבת ב-15 הליכים משפטיים שונים שכללו, בין היתר, תביעות על רקע תעסוקה, מעורבות בטיפול בתובענות ייצוגיות, בג"צים ועתירות מנהליות.

הנציבות הגישה תביעה בבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב, להחזרה לעבודה ולחילופין חיוב חברת החשמל לישראל בפיצוי, בשל הפסד השתכרות ובפיצוי עונשי, בשל פיטורי אדם עם מוגבלות שלא כדין. מדובר על עובד שלקה במחלה ונעשה אדם עם מוגבלות בראייה. התביעה התבססה על הטענה, כי הנתבעת לא עשתה כל מאמץ לאתר עבור העובד תפקיד חלופי. הנתבעת טענה לפיטורים בשל צמצומים נרחבים שביצעה אותה עת, וכן הכחישה קיום חובה למצוא תפקיד חלופי. הצדדים הסכימו לסיים את העניין בפשרה. בהסכם הפשרה הוטל על חברת החשמל לפצות את התובע בסך של 33.5 אלף ₪. ניתן פסק דין לאור הסכמה זו ביום 30.12.09.

הנציבות הגישה בין היתר חוות דעת משפטיות ועמדות נציבות וייעצה לפרקליטים המטפלים בתיקים. להלן מספר דוגמאות:

1. הנציבות הגישה חוות דעת והצעה לעמדת היועץ המשפטי לממשלה בתובענה הייצוגית שהוגשה על ידי אדם עם מוגבלות ראייה כנגד חברות האוטובוסים "אגד" ו"דן" בשל היעדר נגישות. הנציבות הייתה מעורבת בקידום העמדה ובקביעת העקרונות והקריטריונים, שהובילו בסופו של דבר גם לכתיבת תוכניות להנגשת התחבורה הציבורית על ידי משרד התחבורה. העבודה בתחום זה נעשתה בשיתוף פעולה עם הפרקליטות ונציגי משרד התחבורה. תוכניות הנגישות מהוות בסיס לביצוע ההנגשה של כל מערך התחבורה הציבורית הקיים בתחום האוטובוסים והתחנות.
2. הנציבות הגישה חוות דעת שתמכה בתביעה, שהגיש עו"ם עיוור כנגד שירות בתי הסוהר בשל סירובם לקבלו למשרת עו"ם בכלא בטענה שהדבר אינו בטיחותי עבורו ועבור הסוהרים.
3. הנציבות, בהיוועצות עם פרקליטות המדינה והגופים המפקחים, הגישה חוות דעת בנושא הסדר הפשרה שהוצע בעניין חוק שידורי טלוויזיה (כתוביות ושפת סימנים) התשס"ה 2005.
4. השתתפות וקטיבית בהיוועצויות בפרקליטות המדינה בגיבוש עמדת המדינה ובשאלות התייצבות היועמ"ש בתביעות תעסוקה, המוגשות כנגד המדינה וכנגד גופים ציבוריים. למשל: בתיק שבו נדרשה התייצבות יועמ"ש בשאלות הקשורות בחוק שכר מינימום מותאם, או במספר תיקים שבהם נדרשה המדינה לעמדתה בנושא תעסוקת אנשים עם מוגבלות.

5. הגשת חו"ד מקצועית לביהמ"ש, של הנציבות כמומחה, בתחום של העסקת אדם עם מוגבלות. תיאום הפעילות מול גורמי מקצוע חיצוניים, מול הצדדים ובינם לבין עצמם, וכתובת חו"ד מסכמת.
6. הנציבות ביקשה להצטרף להגנה על זכותם של אנשים עם מוגבלות להתגורר בדירה בקהילה, כנגד תביעה שהוגשה על ידי שכנים שביקשו לדחות את הדיירים החדשים.

קידום חקיקה

הנציבות מקדמת פרויקט רחב של **התקנת תקנות נגישות** על פי חוק השוויון. הנציבות ניסחה 5 סטים של תקנות, המצויות באחריותו של שר המשפטים. עבודת החקיקה בתחום זה מלווה במחקר נרחב, בבחינת ההסדרים הקיימים בחו"ל ובקיום מגוון רחב של התייעצויות עם משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, ארגונים של אנשים עם מוגבלות ונציגים של הגורמים שיהיו חייבים בהנגשת המקומות הציבוריים והשירות הציבורי. בנוסף, מעורבת הנציבות באופן אינטנסיבי בקידום כ- 14 סטים נוספים של תקנות, המצויים תחת אחריותם של משרדי הממשלה השונים. הנציבות הגישה לכנסת 3 מתוך הסטים שניסחה והשתתפה בדיונים בכנסת ובוועדות בינמשרדיות לקידום התקנות (תקנות נגישות אתר, תקנות נגישות השירות, ותקנות מקום קיים). 4 סטים של תקנות אושרו בכנסת במהלך 2009 (אתר, בניין חדש, תקשורת ובנייני מגורים). בנוסף השתתפה הנציבות בדיונים על 2 סטים נוספים המצויים באחריותה (נגישות שירות, ומקום קיים). במקביל לאישור התקנות בכנסת בנתה הנציבות תוכניות הדרכה, שמלוות בפועל את הטמעתן של התקנות השונות בשטח.

הנציבות, שהייתה שותפה לחקיקת **תיקון 109** לחוק הביטוח הלאומי (המכונה "חוק לרון"), המשיכה במהלך שנת 2009 בביצוע ההשלמות הנדרשות ליישום החקיקה. בין היתר, הנציבות מובילה את כתיבת ההנחיות לתיקוני חקיקה נלווים, לצורך הבטחת שמירה על זכויות אנשים עם מוגבלות, שמשתלבים בעבודה, בינהן שמירה על ההטבות הנלוות.

במקביל, הנציבות נערכה להדרכת פונים המעוניינים להשתלב בשוק העבודה, באמצעות חומרי הסברה שהפיקה, ימי עיון שערכה בעניין והנחייה פרטית שניתנת לפונים ליחידה לפניות הציבור כמו כן משתתפת הנציבות בוועדת המעקב ליישום דו"ח שניתנה לרון.

בנוסף, מעורבת הנציבות בקידום חקיקה בתחומים מגוונים לקידום שילוב ושוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, ומופיעה בוועדות השרים ובוועדות הכנסת השונות.

קידום מדיניות

- הנציבות פועלת מול קובעי מדיניות במטרה להביא לקידום זכויות אנשים עם מוגבלות במגוון תחומים, לדוגמא:
1. הנציבות פנתה לביטוח הלאומי, למשרדי הממשלה ולגורמים האחרים האחראים ליישום דו"ח דולב (דו"ח לבחינת מצבם של אנשים עם מוגבלות בקיבוצים), בבקשה לבצע את המלצות הדו"ח וביצעה מעקב אחר התקדמות ביצוע המלצות הדו"ח. הנציבות הכינה דו"ח הסוקר את ההתפתחויות ופנתה לכנסת בבקשה לדון בנושא.
 2. תעסוקה - הנציבות ניסחה הצעה להחלטת ממשלה להקצאת משרות ייעודיות בשירות המדינה וקיימה פגישות עם המשרדים הרלוונטיים במטרה לקדם את ההצעה.
 3. הנציבות ערכה מיפוי של מסגרות התעסוקה המגוונות המיועדות לאנשים עם מוגבלות בתחום התעסוקה המוגנת, התעסוקה הנתמכת ותעסוקה בשוק החופשי במטרה לקדם שיתוף פעולה ואיגום משאבים בין האחראים על המסגרות השונות.
 4. הנציבות לקחה חלק מרכזי בניסוח מסמך המלצות למשרד הרווחה לפיתוח שירותי תמיכה לאנשים עם מוגבלות החיים בקהילה.
 5. הנציבות ניסחה נייר עמדה הכולל הנחיות להנגשת בריכות שחיה. כמו כן, היתה הנציבות מעורבת בהליך משפטי בתחום זה ופנתה למשרד הפנים בדרישה לפרסם את ההנחיות ולהתנות מתן רשיונות לבריכות שחיה בביצוע כל הוראות הנגישות.
 6. הנציבות הגישה נייר עמדה בנושא שינוי המושג "אדם עם פיגור". נייר העמדה הוגש לוועדה, שהוקמה לצורך כך במשרד הרווחה בראשות השופטת בדימוס סביונה רוטלי. הנציבות טענה כי בהתאם לשיח חוק השוויון ותפיסת זכויות האדם בכלל, נכון להחליף את המונח ל"אנשים עם מוגבלות שכלית". בתוך כך, דרשה הנציבות כי אנשים עם מוגבלות עצמם יציגו את עמדתם בפני הוועדה.
 7. הנציבות החלה לקדם פרויקט להנגשת בתי ספר על ידי בחינת החסמים העומדים בפני יישום נהלי ההנגשה של משרד החינוך. הנציבות בחנה את הבעיות שעלו מהשטח ביישום ההנחיות ופעלה מול הרשויות המקומיות ומשרד החינוך לקידום ההנגשה תוך קיצור לוח הזמנים לביצוע. פרויקט זה ימשך גם בשנה הבאה.
 8. הליך פילי - עקב תלונות על היעדר הפנייה של אנשים עם מוגבלות הנאשמים בהליכים פיליים לעבודות שירות, בדומה לאנשים ללא מוגבלות, פעלה הנציבות בשיתוף פעולה עם הסנגוריה הציבורית ועם ארגון "בזכות" לקידום פתרונות בנושא. בין היתר, התקיימה פגישה עם הממונה על עבודות השירות וחלופות כליאה בשב"ס, וסוכם על הדרכת סגל מערך עבודות השירות כדי לסייע לאנשים עם מוגבלות, שבית המשפט הפנה אותם לעבודות שירות, להיקלט במקומות עבודה.

9. חקירה והעדה - הנציבות החלה בשנת 2009 לקדם פרויקט מעקב אחר ביצוע חוק הליכי חקירה והעדה, בשיתוף עם משרד הרווחה ומדור נפגעי עבירה במשטרה. מטרתו של הפרויקט היא לבחון את השלכות שיש להנגשת הליכי החקירה, והעדה הן על היכולת להעמיד לדין עבריינים, כאשר הקורבן הינו אדם עם מוגבלות, והן על עבריינים עם מוגבלות.
10. מציאת פתרונות דיור ושיקום לאנשים עם מוגבלות בהליך הפלילי - הנציבות פעלה במשותף עם הסנגוריה הציבורית, שירות המבחן במשרד הרווחה, וארגון "בזכות" לקידום פתרונות דיור ושיקום עבור אנשים עם מוגבלות בעלי הפרעות התנהגות קשות עם רקע פלילי.
11. עובדים זרים בענף הסיעוד - בעקבות מספר פניות ציבור בנושא, בחנה הנציבות את הנוהל החדש, הנוגע להעסקת עובדים זרים בתחום הסיעוד, והעבירה את הערותיה ליחידה לעובדים הזרים במשרד הפנים. זאת, במטרה להביא לתיקון הנוהל, כך שייקח בחשבון את צרכיהם של אנשים עם מוגבלות, המעסיקים עובדים זרים בסיעוד.

מערך האכיפה

אגף האכיפה של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אוכף את התקנות שבתוקף. שנת 2009 התאפיינה בעלייה בהיקף הבקורות, בעיקר לקראת סיומה. זאת בשל התרחבות כוח אדם, והעברת תחומי אחריות נוספים (למשל חוק הכתוביות) לאגף האכיפה.

במהלך 2009 הושקעו משאבים בהקמת המחוזות ובבניית מערך העבודה של המפקחים והתובעים: הכנת הסקרים הנדרשים לעבודה, בניית טפסי הפיקוח, בניית תוכנית להכשרת העובדים ועוד. כך, למשל, נבנה קורס בנושא "החקירה הפלילית" בשיתוף בין הנציבות למשטרה והוכשרו בו המפקחים והתובעים של הנציבות.

תחבורה ציבורית

מירב הבקורות התמקדו בתחבורה הציבורית, בעיקר היבשתית, מכיוון ששכיחות השימוש בתחבורה זו גבוהה וקריטית לאיכות חיי היומיום של אנשים עם מוגבלות. תקנות התחבורה הציבורית היו התקנות בתוקף ותחת אכיפה במשך כל השנה.

אוטובוסים ותחנות אוטובוס הבקורות התמקדו בשלושה היבטים:

- א. בדיקת התחנות מבחינת מבנה (מול הרשויות המקומיות). ובדיקת הנמכות המדרכות באזורי התחנות.
- ב. בדיקת התחנות מבחינת שילוט (מול מפעילי הקווים).
- ג. בדיקת התנהגות ספקי השירות, קרי נהגים ומוקד טלפוני (מול מפעילי הקווים).

שילוט נגיש בכאר שבע (חברת מטרודן)

כיצד בודקים התנהגות נהגים:

התנהגות נהגים נבדקה בשיתוף פעולה בין המפקחים ומתנדבים שהינם אנשים עם מוגבלות. לפני כל בקרה תודרך כל מתנדב באשר למהלך הבקרה והמתבקש ממנו. פעמים רבות המתנדבים, בשל ניסיונם בשטח, תרמו והעשירו את הבקורות. הבקורות התמקדו בנגישות לאנשים עם מוגבלות בניידות. על פי טופס סקר נגישות, המותאם לכל תחום, ובמהלך נבדק אם הנהגים הגישו שירות נגיש.

הבקורות ברכבות התמקדו בנגישות התחנות ובהתנהגות הצוות. כל תחנות הרכבת שנבדקו נמצאו לא נגישות, בעיקר מבחינת חנייה, שילוט, פסים מובילים, פסי אזהרה וחיווי קולי במעליות. יחד עם זאת, ברובן, למעט אחת שבה נאלצנו להוציא צו נגישות, אשר רק לאחריו תוקנו הליקויים, החלו עבודות לתיקון הליקויים מיד לאחר קבלת מכתבי ההתראה. כמו כן יצוין כי למרות שאין דרישה לכך בתקנות, המליצו המפקחים בחום להנהלת הרכבת להתקין שילוט אלקטרוני באולמות הכניסה ולרציפים, ונענו כי במהלך השנים 2010-2011 השלטים יותקנו.

כלי טיס - הבקורות השנה התמקדו בשדה תעופה "שדה דב". התהליך עדיין לא הגיע לגמר.

תחבורה ציבורית ושירות							
כלי טיס	רכבת			אוטובוס			
	התנהגות צוות	תחנות		התנהגות נהגים	תחנות (שילוט)		
		מתו"ס סה"כ 47 תחנות	מוקד טלפוני		מתו"ס	שירות	
	4	4	12	32	59	41	מספר בקורות שבוצעו
	0	4	0	3	51	15	מספר מכתבי התראה שנשלחו
	0	2	0	0	7	2	מספר צוי בנגישות שהוצאו
	לא רלוונטי	1		לא רלוונטי	4		מספר מקרי תיקון (לאחר צו)
		1			3		מספר מקרי אי-תיקון (לאחר צו)
		חוץ הכרמל			הוד השרון		"דוגמאות למקרי הצלחה (הושגה הנגשה חלקית/מלאה)

שירותי בזק

נגישות לשירותי בזק (שירותי תקשורת טלפונית) נבדקה בחנויות לממכר מוצרי קצה. קרי, טלפונים, טלפונים ניידים. כמו כן, נבדקה הנגישות במרכזי התיווך של שירותי טלפוניה. כלומר, מרכז שירות של ספק שירותי הטלפוניה, שאמור לספק המרה של טקסט לדיבור בזמן אמת כהנגשה לשיחה טלפונית. כמו בבקרות בתחבורה הציבורית, גם כאן היו בקרות שהמפקחים ביצעו ללא מתנדבים מחד, ובקרות התלויות בנוכחותם של מתנדבים ובשיתוף הפעולה שלהם מאידך; הבקרות בחנויות בוצעו בנוכחות ספק השירות לבדו. ברם, כל הבקרות במרכזי התיווך נעשו בסיוע מתנדב עם מוגבלות שמיעה, שפעל בהנחיית המפקח. לצורך הבקרה נבחרו מתנדבים שהיתה להם התקשרות לספק השירות הנבדק. הבקרה כללה בדיקה אם מרכז התיווך עומד בכל הדרישות למתן שירותי טלפוניה, באופן דומה לשירות טלפוניה שמשמש בו אדם ללא מוגבלות. אנו שואפים להגדיל את מספר הבקרות בתחום זה, וזקוקים לשם כך למתנדבים נוספים, אנשים כבדי שמיעה, בכל הארץ.

חוק הכתוביות

חוק זה נאכף באמצעות מעקב אחר דו"חות הגופים המפעילים ומפקחיהם, ועל ידי בקרה שאנו מפעילים בעזרת תצפית על תוכניות שאמורות להיות נגישות. הבקרה מבוצעת באמצעות צפייה בשידורים ובחינת אמצעי הנגישות בכל אחד מהם, על גבי טפסי סקרי הנגישות שהוכנו לשם כך.

דו"חות

דו"חות נתונים

בשנת 2009 פרסמה הנציבות שני דו"חות נתונים אודות אנשים עם מוגבלות בישראל. דו"ח נתונים 2008 פורסם במהלך שנת 2009. בדו"ח זה ניסינו לייצר תשתית עבודה, שתאפשר ניטור של נתונים אודות אנשים עם מוגבלות בישראל לאורך זמן, ובכך לייצר מעין מדד שוויון. המדדים שנקבעו הם קבועים ואמורים להדגם לאורך שנים, על מנת לבנות מאגר מידע רציף ומהימן לאורך זמן. בנוסף, דו"ח זה כלל פרק מיוחד, שניתח את נושא ההשכלה של אנשים עם מוגבלות על פני תקופת זמן ארוכה. השיטה שנקטה הייתה השוואת הישגי השכלה של קבוצות גיל שונות, החל מקום המדינה ועד תחילת שנת 2000.

על בסיס התשתית המבנית שהוצגה בדו"ח של שנת 2008 נוטרו הנתונים של דו"ח 2009. דוח זה פורסם במלואו במסגרת היום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלות (3.12) בשנת 2009. משתנה משמעותי חשוב שנבחן לראשונה בדו"ח זה, היה נתונים אודות פערים בתנאי דיור. דו"ח זה זכה להד תקשורת משמעותי בכלי התקשורת השונים בארץ.

לקראת היום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלות, פרסמה הנציבות סקר דעת קהל שאותו ביצע עבורה מכון "גיאוקרטורפיה". הסקר נועד לבחון את עמדות הציבור בישראל לגבי אנשים עם מוגבלות.

הסקר מראה כי אנשים עם מוגבלות הם חלק בלתי נפרד מהחברה הישראלית: 72% מהציבור בישראל מכיר לפחות אדם אחד עם מוגבלות, אם זה במסגרת המשפחה, העבודה, או הלימודים. יחד עם זאת, לפי דו"ח 2009, עוד רבה הדרך עד להשתלבות המלאה של אנשים עם מוגבלות בישראל: **בישראל חיים 1.5 מיליון אישה ואיש, המגדירים עצמם כאנשים עם מוגבלות, מתוכם 721 אלף מתמודדים עם מוגבלות חמורה באחד או יותר מתפקודי היום-יום הבסיסיים. אחד מכל שישה אנשים עם מוגבלות דיווחו שאין להם בן בית שיוכלו להיעזר בו בעת הצורך.**

על רקע ממצא קשה זה, הסקר שב ונותן סיבות לאופטימיות - רוב רובו של הציבור בישראל מגלה פתיחות והבנה כלפי אנשים עם מוגבלויות פיזיות אם זה בויתור ובהמתנה בקבלת שרות, או במגורים בשכנות, או בהשכרת דירה לאדם עם מוגבלות פיזית.

רוב הציבור רואה בעין מאוד חיובית עסקים המאפשרים נגישות לאנשים עם מוגבלות או מעסיקים אנשים עם מוגבלות. חלק גדול מהציבור חושב גם ששילוב ילדים עם מוגבלות במערכת החינוך הוא ערך חינוכי מהמעלה הראשונה.

אין ספק שהיכרות ופתיחות חברתית לאנשים עם מוגבלות היא גם תוצר של הנראות ההמוגברת של אנשים עם מוגבלות במרחב הציבורי, אם זה ברחוב, בקניון, במתני"ס, בכריכה או בתחבורה הציבורית. הנגשת המקומות הציבוריים מאפשרת ליותר אנשים עם מוגבלות להשתלב בחברה ולצאת ממעגל הבדידות.

את דו"חות הנתונים ואת הסקר במלואו ניתן למצוא באתר האינטרנט של הנציבות, בכתובת: www.mugbaluyot.mishpatim.gov.il

דו"חות בילאומיים

כמדי שנה, גם השנה לקחה הנציבות חלק בכתיבת דו"חות בינלאומיים. את עבודת הכתיבה מרכזת היחידה להסכמים בינלאומיים במשרד המשפטים. הנציבות היא זו המעבירה את המידע אודות אנשים עם מוגבלות בישראל, וכן נותנת סיוע בכל הקשור לתרגום מונחים רלוונטיים והתאמת שפת הדו"חות לשפת זכויות האדם של אנשים עם מוגבלות.

בשנת 2009 לקחה הנציבות חלק בכתיבת שני דו"חות. הראשון, הינו הדו"ח התקופתי השני שהוגש לאו"ם בנושא יישום האמנה בדבר זכויות הילד. הדו"ח השני בו לקחה הנציבות חלק הוא דו"ח מחלקת המדינה האמריקאי בנושא זכויות אדם, המפורסם בכל שנה, ובו ישנה התייחסות לנושא אנשים עם מוגבלות בישראל. השנה, כמו בשנים קודמות, עדכנה הנציבות את המידע הרלוונטי אודות אנשים עם מוגבלות בדו"ח.

האמנה בדבר זכויות אנשים עם מוגבלות

האמנה בדבר זכויות אנשים עם מוגבלות אומצה על ידי העצרת הכללית של האו"ם בדצמבר 2006, לאחר ארבע שנות עבודה אינטנסיביות של משלחות המדינות השונות ושל ארגונים של אנשים עם מוגבלות לצד ארגוני זכויות אדם. במשלחת הישראלית השתתף משרד החוץ. בראשה עמדה ד"ר דינה פלדמן, ששימשה בתפקיד נציבת שוויון זכויות לאנשים מוגבלות. המשלחת הישראלית הרשמית בשיתוף עם ארגונים מהחברה האזרחית, ובראשם ארגון "בזכות" לקחו חלק משמעותי בכתיבת האמנה.

בחודש מרץ 2007 נחתמה האמנה על ידי ממשלת ישראל. לאחר החתימה נדרשת המדינה לבצע תהליך אשרור של האמנה, שכולל סבב שנועד לבחון הלימה בין חוקי המדינה לבין דרישות האמנה. במקרה של אי הלימה יש לבחון אפשרות להסתייגות או לתיקוני חקיקה רלוונטיים.

במהלך שנת 2009 קוימו פגישות עם משרדי הממשלה השונים להסרת הסתייגויותיהם לאשרור האמנה בממשלה. חלקם כבר הסירו את התנגדותם בעקבות הפגישות ועם חלקם עדיין מתקיימים מגעים לליבון הסוגיות והסדרתן. בתהליך קידום האשרור, משתפת הנציבות פעולה עם האגף ליעוץ וחקיקה ועם היחידה להסכמים בינלאומיים ותביעות בינלאומיות במשרד המשפטים, כמו גם עם הלשכה המשפטית של משרד החוץ.

הדרכה והסברה

הדרכה

פעולות ההסברה וההדרכה של הנציבות מכוונות לשינוי עמדות כלפי אנשים עם מוגבלות בחברה ולהטמעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תקנותיו וחקיקה רלוונטית נוספת, בקרב מגוון קהלי יעד, ובהם: אנשים עם מוגבלות, גופים ממשלתיים, רשויות מקומיות, אקדמיה, המגזר העסקי והמגזר השלישי.

מדור ההדרכה בנציבות עוסק בתכנון ובהפקה בפועל של כנסים, קורסים, ימי עיון, השתלמויות, הרצאות ואמצעי הדרכה נוספים, תוך יצירת שיתוף פעולה עם האקדמיה, המגזר השלישי וגורמים שונים בממשלה. **בשנת 2009 הפיקה הנציבות 10 אירועי הדרכה וכן ניתנו על ידי הנציבות 65 הרצאות במסגרת אירועים שאורגנו על ידי גורם חיצוני.** אחד האירועים המרכזיים אותם ארגנה הנציבות היה הכנס לציון היום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלות (03.12.09). בכנס לקחו חלק **600 משתתפים** והוא כלל את השתתפותן של מרצות מומחיות מארה"ב. המרצה המרכזית בכנס הייתה גבי אלואיז וודס פעילה מרכזית בארגון "אנשים תחילה", "People First", ארגון סגור עצמי לאנשים עם מוגבלות שכלית. אלואיז הגיעה אלינו מאלבה הרחוקה ולימדה אותנו שיעור או שניים על דעות קדומות, הפוטנציאל האנושי וזכויות אדם הלכה למעשה.

הגבי אלואיז וודס, ח"כ אילן גילאון, אדרי שמואל
חיימוביץ' נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
(בפועל)

סדנת הגנה עצמית שהדריכה עמותת "אל הלב"
ביום הכנס

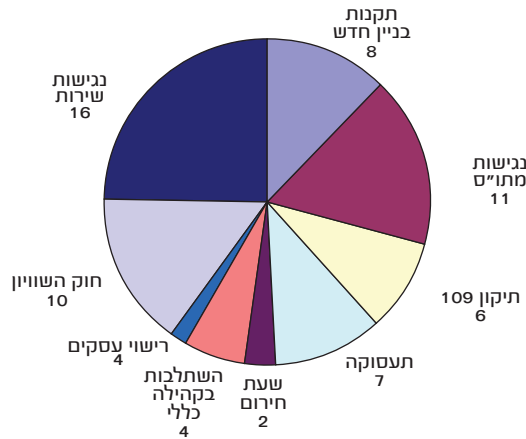

א. כנסים, ימי עיון והשתלמויות בהפקת הנציבות - 2009

תאריך	מסגרת הדרכה	נושא מרכזי	מקום	שיתוף פעולה
15.02.09	קורס מורשי	הקורס כלל, בין היתר	אוניברסיטת	משרד התמ"ת,
18.02.09	נגישות השירות	את הנושאים: חוקים תקנות	תל אביב	אוניברסיטת
23.02.09	דור מדבר	ותקנים, עקרונות מנחים		תל אביב
		ושיטות עבודה, תעסוקה		החוג לריפוי
		והנגשה עבור סוגי מוגבלות		בעיסוק
		שונים		
4.6.09	ביתן הסברה	חשיפת פעילות הנציבות ואתר	תערוכת	המוסד לביטוח
		האינטרנט לקהל הרחב	הסיוע גני	לאומי מטה
			התערוכה	מאבק הנכים
			תל אביב	
4.6.09	יום עיון: "מהיום זו	תיקון 109 לחוק	תערוכת	
	עובדה- אפשר	הביטוח הלאומי	הסיוע גני	
	לצאת לעבודה"		התערוכה	
			תל אביב	
14.06.09	יום עיון למורשי נגישות	תקנות נגישות בניין ציבורי חדש	משרד התמ"ת ירושלים	משרד התמ"ת, אגף בכיר להכשרה ולפיתוח כ"א
27.07.09	יום עיון אדריכלים	תקנות נגישות בניין ציבורי חדש	בית האדריכל, תל אביב	עמותת האדריכלים
10.09.09	יום עיון "עיר נגישה"	תקנות נגישות בניין ציבורי חדש	מלון מעלה החמישה	מפעם השפלה
02.11.09	יום עיון אדריכלי פנים	תקנות נגישות בניין ציבורי חדש	מכללת שנקר, רמת גן	עמותת אדריכלי הפנים
04.11.09	יום עיון	רופאי ועדות ערער בטל"א	רמת אפעל	
24.11.09	השתלמות משפטנים להשתלמות פרקליטים ויועמ"ש	שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות- חינוך, תעסוקה ודיור	מלון מעלה החמישה	המכון להשתלמות פרקליטים ויועמ"ש
3.12.09	כנס לציון היום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלות	השתלבות של אנשים עם מוגבלות בקהילה- הזכות של כולנו	מרכז כנסים וואהל- רמת גן. ליד אוניברסיטת בר אילן	

ב. מתן הרצאות על ידי צוות הנציבות בכנסים, ימי עיון והשתלמויות בהפקה חיצונית.

הסברה

בתחום ההסברה, הנציבות מפיקה חומרי פרסום (סקרים, אגרות, חוברות, עלונים וספרים), המציעים מידע על מצבם של אנשים עם מוגבלות בארץ ובעולם, על זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ועל האמצעים למימושן. כמו כן, הנציבות פועלת להעלאת המודעות של הציבור הרחב בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות על ידי פרסום באמצעי התקשורת, בפעולה משותפת עם דוברות משרד המשפטים.

במהלך שנת 2009 הפיקה הנציבות 12 פרסומים שונים: **מדריך "עיר נגישה"** לרשויות המקומיות **פלייר** – אודות מחלקת פניות ציבור- **בעברית ובערבית**, **דפי רכז לרכזים ברשויות המקומיות, דו"חות נתונים**, אגרת אודות **תיקון 109 לחוק הביטוח הלאומי** ועוד.

את כל חומרי ההסברה של הנציבות ניתן למצוא באתר האינטרנט של הנציבות שכתובתו: www.mugbaluyot.mishpatim.gov.il

אתר האינטרנט

במהלך שנת 2009 נרשמו 22,111 כניסות לדף הראשי של אתר האינטרנט של הנציבות. זאת, מלבד הכניסות ליתר דפי האתר. במהלך שנת 2008 נרשמו רק 19,515 כניסות לדף הראשי, כך שהנתון עבור שנת 2009 משקף עלייה כוללת של 13% בכניסות לאתר.

1. שינויים בתוכן האתר

נכון ל- 31.12.09 כלל אתר הנציבות 138 דפי אינטרנט פעילים, שבהם הועלו 1,276 קבצים וקישורים, חיצוניים ופנימיים. זאת, לעומת 31.12.08, עת כלל האתר 121 דפי אינטרנט פעילים ו- 964 קבצים וקישורים בלבד. מדובר אפוא בגידול של 14% במספר הדפים באתר ושל 32% בתכני האתר, מלבד מאגרי המידע, במהלך שנה זו.

כמו כן, במהלך שנת 2009 התווספו לאתר האינטרנט של הנציבות 17 דפים חדשים.

2. נגישות האתר לאנשים עם מוגבלות

אתר הנציבות הוא חלק מאתר משרד המשפטים כולו. לפיכך, הנגישות הטכנולוגית של האתר עבור לאנשים עם מוגבלות, כפופה לנגישות הטכנולוגית של כלל האתר. הנציבות הכניסה לשימוש הנגשה בטקסט חלופי לתמונות. כמו כן, הנציבות עומדת בקשר עם האגף למערכות מידע במשרד המשפטים, בבוגע לתוכניות העבודה של האגף, לשיפור נגישות האתר, כולל בדיקת האפשרות לשימוש בטכנולוגיות מתקדמות, כגון "תיוג" עבור אנשים עיוורים.

הוועדה המייעצת

ליד נציבות השוויון פועלת ועדה מייעצת. הוועדה הוקמה מכוח סעיף 26 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח - 1998, אשר זה נוסחו:

ועדה מייעצת

26. (א) שר העבודה והרווחה ושר המשפטים ימנו לנציבות ועדה מייעצת;

הודעה על מינוי הוועדה והרכבה תפורסם ברשומות.

(ב) בוועדה המייעצת יהיו חברים אנשים עם מוגבלויות שונות, או נציגיהם לפי העניין, נציגי ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, מומחים בתחומי פעולתה של הנציבות, משפטיים ונציגי ציבור; רוב החברים בוועדה המייעצת יהיו אנשים עם מוגבלות.

(ג) הנציב יוועץ עם הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לתפקידי הנציבות.

ב-2009 גיבשה הנציבות ביחד עם משרד המשפטים הצעה לנהלים למינוי חברי הוועדה.

בהתאם לנהלים, הציבור הוזמן להגיש מועמדות לתפקיד חבר/ת ועדה. בחירת החברים נעשתה על ידי שר המשפטים תוך התייעצות עם שר הרווחה, לפי קריטריונים שנקבעו מראש.

בתאריך 1 באוקטובר 2009 חתמו שר המשפטים ושר הרווחה על מינוי חברי הוועדה המייעצת החדשה לנציבות השוויון. שמות החברים פורסמו בילקוט הפרסומים מס' 6012 מיום 27 באוקטובר 2009. הוועדה התכנסה לישיבה ראשונה בהרכבה החדש ב- 3 בדצמבר 2009, היום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלות. ישיבה חתמה את הכנס שהפיקה נציבות השוויון לציון יום זה. הרשימה מלאה של חברי הוועדה המייעצת מופיעה באתר הנציבות:
www.mugbaluyot.mishpatim.gov.il

רכזי נגישות ברשויות המקומיות

יש למנות רכז נגישות בגוף הנותן שירות לציבור, ומעסיק לפחות 25 עובדים. תפקיד הרכז הוא לספק מידע לציבור אודות נגישות השירות הציבורי, או נגישות המקום שבו שירות זה ניתן, לאנשים עם מוגבלות. בנוסף עליו לתת ייעוץ והדרכה בדבר חובות הגוף שבו הוא פועל בתחומים נגישות ומניעת אפליה של אנשים עם מוגבלות.

במהלך שנת 2009 החלה הנציבות בפיתוח תוכנית הכשרה לרכזי הנגישות ברשויות המקומיות יחד עם מפעם שפלה (הגוף האמון מטעם משרד הפנים על מתן הדרכות לרשויות המקומיות). כמו כן, הנציבות מעדכנת את רכזי הנגישות ומספקת להם מידע באמצעות דפי רכז, המועברים אליהם באופן קבוע. למידע נוסף אודות תפקידי הרכז, דפי המידע לרכזים וכן הרשימה המלאה של רכזי הנגישות ניתן להיכנס לאתר האינטרנט של הנציבות בכתובת:
www.mugbaluyot.mishpatim.gov.il

ממוני שוויון

החלטת ממשלה מספר 1073 מיום 30.11.03, הנוגעת לקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, קובעת כי ימונו ממוני שוויון לאנשים עם מוגבלות בכל משרד ממשלתי ובכל יחידת סמך, כדלקמן:
 א) להטיל על המנהל הכללי בכל משרד ממשלתי ובכל יחידת סמך, למנות, לאחר התייעצות עם נציבות השוויון לאנשים עם מוגבלות, ממונה שוויון לאנשים עם מוגבלות אשר יפעל לתפקוד המשרד או יחידת הסמך, לפי העניין, כמסגרת נגישה ומשלבת לעובדים עם מוגבלות ולאנשים עם מוגבלות הנדרשים לשירותי המשרד.

ב) ממונה שוויון בכל משרד ויחידת סמך יתמנה מקרב עובדי המשרד הבכירים, במסגרת מטלה נוספת, וידווח על פעילותו באופן שוטף למנכ"ל המשרד או יחידת הסמך, תוך עדכון נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות.
 ממונה השוויון אחראי לקידום עקרונות השוויון והשילוב הנוגעים למפגש בין אנשים עם מוגבלות לבין המערכת הממשלתית, ופועל להפיכת המשרד בו הוא עובד למסגרת נגישה ומשלבת, לעובדים וללקוחות עם מוגבלות. תפקידו לחתור לייצוג הולם של אנשים עם מוגבלות ולדאוג ליישום עקרונות העדפה מתקנת. כמו כן הוא משמש כתובת לאספקת מידע על זכויות, שירותים ונגישות האתרים למועמדים, לעובדים ולפונים עם מוגבלות ודואג לפרסום מידע זה לעובדים ולציבור הרחב הן באתרי האינטרנט והן בפרסומים השונים של המשרד.

תפקיד הממונה לשמש כמגשר בעניין עובדים ולקוחות עם מוגבלות, בנושאים הנוגעים לקשיי השתלבות בעבודה או בקבלת שירות, עקב המוגבלות, ולפעול להסרת החסמים והמכשולים בתיאום עם הגורמים הרלוונטיים לכך במשרד. מתפקידו ליזום פעולות להגברת המודעות והטמעת הידע והיישום בנושאי שוויון ושילוב של אנשים עם מוגבלות בחברה בקרב הממונים והעובדים, תוך שיתוף עם הגורמים הרלוונטיים במשרד (כגון: יחידות הסברה, הדרכה, דוברות ועוד). כמו כן, תפקידו לעדכן את הגורמים במשרדו בנושאים הקשורים לאנשים עם מוגבלות.

הממונה כפוף ישירות למנכ"ל המשרד ופועל בתיאום עם נציבות השוויון ונציבות שירות המדינה.

את הרשימה המלאה של ממוני השוויון במשרדי הממשלה השונים ובשירותי הבריאות ניתן למצוא באתר הנציבות שכתובתו:

www.mugbaluyot.mishpatim.gov.il

צוות נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

שם	תיאור תפקיד
מר אחיה קמארה	נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
אדרי שמואל חיימוביץ'	ממונה נגישות ארצי
גבי ליאורה רופמן	ממונה תחום בכיר - שילוב בקהילה
עו"ד בלהה ברג	יועצת משפטית
עו"ד טובה רקנטי	ממונה על היחידה המשפטית לפניות הציבור
עו"ד ישראל הבר	מידען משפטי
עו"ד עירית שביב-שני	מנהלת מחלקת שאילות נגישות
עו"ד לילך אברוך	הממונה על התביעה (מחוז ירושלים)
גבי רותי ערן	מנהלת מדור הדרכה והסברה
גבי נעמה מזור	מפקחת ארצית - נגישות השירות
מר שלמה גבע	מפקח ארצי - נגישות מבנים, תשתיות וסביבה
מר מנח חמו	אמרכל
גבי ירדנה פרזם	רכזת לשכת הנציב
מר עמית לביא	רכז
גבי בת אל ממו	בת שירות לאומי
מר יונתן שרזמן	בן שירות לאומי

מחוז חיפה

רח' שיבת ציון 60, "בית קרן הסיטי", חיפה

עובד	תיאור תפקיד
מר רוני בויום	מפקח נגישות השירות (מחוז חיפה)
גבי לארה ח'טיב	מפקחת נגישות מבנים, תשתיות וסביבה (מחוז חיפה)

מחוז תל אביב

רח' השלושה 2, "בית מוסקוביץ'", תל אביב - יפו 67060

עובד	תיאור תפקיד
עו"ד אינאס חאגי יחיא	הממונה על התביעה (מחוז תל אביב)
מר ישראל חר"ג	מפקח נגישות מבנים, תשתיות וסביבה (מחוז תל אביב)

**נציבות
שוויון זכויות
לאנשים עם מוגבלות**

לפח

**נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
המשרד הראשי**

**רח' בית הדפוס 12, "בית השנהב" אגף B, גבעת שאול, ירושלים 95483
טלפון: 02-654-9555 פקס: 02-654-9566
דואר אלקטרוני: mugbaluyot@mishpatim.gov.il
אתר אינטרנט: www.mugbaluyot.mishpatim.gov.il**